

INTERVIEW MET DOMINIQUE DERKS, PRACTOR DUURZAAM
DENKEN, DUURZAAM DOEN BIJ FRIESLAND COLLEGE

Praktisch wereldburgerschap en duurzame ontwikkelingsdoelen in het MBO

Leren voor Morgen (LvM) is een Coöperatie van organisaties die zich richten op versterking van duurzaamheid in het onderwijs op alle leerlagen. LvM is tevens de opdrachtgever van de SustainaBul MBO, een ranking voor duurzaamheid in het MBO. Elke maand interviewt LvM voor Vaktijdschrift Profiel een vertegenwoordiger van een deelnemende MBO die een bijzonder verhaal over duurzaamheid te vertellen heeft. Dit keer: in gesprek met Dominique Derks, Practor Duurzaam Denken, Duurzaam Doen bij Friesland College. Zij ontwikkelde met haar team een kader voor burgerschapsonderwijs, waarin de Duurzame Ontwikkelingsdoelen oftewel de Sustainable Development Goals (SDG's) een prominente rol spelen. **ROOS WEMMENHOVE**

Wat is het belang van jouw werk voor het Friesland College?

Het Friesland College wil opleiden tot praktische wereldburgers, waarin de SDG's een belangrijke rol spelen. De slogan 'Waar leren werkt' legt doeltreffend de visie van het Friesland College uit: *'Wij leiden studenten op tot zelfbewuste, praktische wereldburgers met een positieve, zelfstandige en initiatiefrijke houding. De integratie van de Sustainable Development Goals in de school laat studenten en medewerkers ervaren wat - in hun vak én in de samenleving - hun persoonlijke en collectieve impact is en geeft hen de mogelijkheid om hieraan actief bij te dragen.'* Als practor Duurzaam Denken, Duurzaam Doen is het mijn taak om

ervoor te zorgen dat de SDG's in het DNA van de organisatie komen. De SDG's omvatten 17 doelen, het is dus een behoorlijk grote opgave om deze naar het onderwijs te vertalen.

Vanuit welke uitgangspunten werk je?

Het mbo heeft een drievoudige kwalificatie: Ten eerste leidt het op tot een bepaald beroep, je bereidt je bereidt studenten voor op een plek in de samenleving én je bereidt hen voor op een loopbaan. Bij de eerste kwalificatie draait het erom dat het MBO haar studenten opleidt vakmanschap, bij die laatste twee gaat het om praktisch wereldburgerschap: een professional die zijn of haar kennis actief en effectief in de wereld kan brengen. Niet alleen denken, maar ook doen. Dit

brengt ons als Friesland College bij het model van de T-shaped professional: een professional die zowel specialist is, maar ook een generalist die bijvoorbeeld samen kan werken met anderen. Deze twee versterken elkaar: als je in staat bent goed te communiceren met andere specialisten, komt jouw specialisme beter tot zijn recht, en ontstaat er meer ruimte voor innovatie, ook op het gebied van duurzaamheid. Het ontwikkelen van die generalistische kennis en vaardigheden sluit goed aan bij de doelstellingen van het burgerschapsonderwijs. We hebben daarom een schoolbrede, generieke burgerschapsleerlijn te ontwikkelen die alle studenten laat kennismaken met de SDG's, en tegelijk voldoende ruimte laat om aan te sluiten bij de beroepspraktijk.

Hoe ga je te werk?

Bij het Friesland College hebben we het Expertiseplatform Praktische Wereldburger opgericht. Dit is een samenwerking tussen het Practoraat Duurzaam Denken, Duurzaam Doen, Internationalisering, Ondernemerschap, Burgerschap en ons excellentieprogramma. Dit expertiseplatform versterkt ten eerste het burgerschapsonderwijs. In verschillende focusgroepsessies, waarbij ook studenten betrokken waren, hebben we gebrainstormd over de vraag hoe de SDG's voor alle studenten toepasbaar kunnen zijn en tegelijk kunnen aansluiten op beroeps-specifieke vaardigheden, de actualiteit en interesse van de student. Hieruit zijn 7 hoofdthema's gedestilleerd die aansluiten bij de

17 SDG's, en 4 ontwikkelperspectieven voor de student: op het persoonlijke vlak, in het beroep, in de samenleving, en als wereldburger (zie visual). Er loopt nu een test om te kijken hoe deze thema's in het burgerschapsonderwijs vorm en inhoud krijgen. Ook werk ik aan de 'blauwe kant': ik heb bijvoorbeeld gesprekken met de examencommissies, om te kijken hoe dit aansluit bij de exameneisen.

Het Expertiseplatform versterkt daarnaast het Friesland College als lerende organisatie en zet in op inspiratie en samenwerkend leren: we organiseren inspiratiesessies voor docenten en overig personeel. Deze worden bijvoorbeeld gevoed door ervaringen die zijn opgedaan met inspirerende leervormen zoals

hacketons, die we samen met ons excellentieprogramma organiseren. Tenslotte doe ik met het Expertiseplatform praktijkgericht

HET FRIESLAND
COLLEGE WIL OPLEIDEN
TOT PRAKTISCHE
WERELDBURGERS

onderzoek: we testen onze bevindingen eerst uit, en verwerken onze leerervaringen bij verdere implementatie. Op deze manier kunnen we onszelf monitoren, evalueren en verbeteren. »

Wat gaan studenten concreet merken van jouw werk?

Vanuit het excellentieprogramma kunnen studenten nu al meedoen aan hacketons over bijvoorbeeld duurzame energie of voedselverspilling. De inhoudelijke lijn die nu voor het burgerschapsonderwijs is afgesproken komt nu al terug in een aantal onderwijsprogramma's; volgend jaar geldt die voor alle studenten. Doel is dat studenten straks kennis hebben van maatschappelijke vraagstukken,

WE ORGANISEREN INSPIRATIESESSIES VOOR DOCENTEN EN OVERIG PERSONEEL

persoonlijke leiderschapskwaliteiten bezitten en kunnen schakelen tussen verschillende perspectieven. Maar vooral sluit het onderwijs straks beter aan bij hun behoeften en interesses; studenten geven aan meer over duurzaamheid te willen leren. Door hieraan tegemoet te komen verwachten we dat ze gemotiveerder zijn en ook meer haakjes zien tussen hun persoonlijke leven en hun opleiding.

Wat gaan docenten en andere betrokkenen binnen de school concreet merken?

Zoals gezegd worden er dus per jaar een aantal inspiratiesessies georganiseerd, in eerste instantie voor docenten die burgerschap geven, maar ook voor anderen. Doel is dat de teams een brug gaan slaan tussen het vak- en burgerschapsonderwijs, om samen meer betekenisvol onderwijs te ontwikkelen en te organiseren. Zo komt in de burgerschapslessen bijvoorbeeld het hoe en waarom van circulair gebruik van materialen aan de orde, en gaan docenten bij de modevakopleiding verder in op gebruik van alternatieve, recyclede materialen.

In ons professionaliseringsprogramma werken we nu met de verschillende partijen binnen het expertiseplatform samen; zo organiseert Internationalisering bijvoorbeeld binnenkort professionalisering over interculturele competenties. Voor de vakspecialistische kennis op gebied van duurzaamheid kijken we per cluster wat nodig en mogelijk is.

Wat gaan externen concreet merken van jouw werk?

We inventariseren welke partners in de regio goed aansluiten op de thema's uit ons burgerschaps-

onderwijs. Of we kijken hoe ze vakinhoudelijk goed aansluiten bij onze opleidingen. Dit gebeurt nu soms al ad-hoc, en in de hacketons waar studenten ook met een echte opdracht werken, maar we willen dat structureler gaan doen. Dus, als we nogmaals het voorbeeld van recycling nemen: we gaan kijken welke bedrijven in de regio hier voorlopers in zijn, waar je kan samenwerken voor studentenopdrachten, of waar je een – jaarlijkse - excursie naar toe kan organiseren. Uiteindelijk is het doel dat de buitenwereld een nieuwe generatie betrokken werknemers ziet, die meebewegen bij innovaties en veranderingen.

Hoe beïnvloedt jouw werk de leeromgeving van studenten - de school zelf?

Nou, we willen juist veel de school uit, ervaringen buiten de school opdoen en praktijkpartners echt betrekken. Maar inderdaad, sommige thema's zijn ook geschikt om binnen de school aan te pakken. Een van de hacketon-opdrachten was bijvoorbeeld het aanpakken van voedselverspilling binnen de bedrijfskantine. Ook willen we een pilot gaan starten met de werkgroep vitaal burgerschap, gekoppeld aan HR afdelingen, om samen te kijken naar thema's als werkplezier en werkdruk.

Wat zijn de uitdagingen voor nu en kijkend naar de toekomst? Hoe vlieg je die aan?

De uitdaging is elke keer de onderzoekscirkel aan te gaan. Durven het onbekende in te stappen, vanuit een bottom-up beweging collega's te betrekken. Niet te snel willen ook: kwaliteit kost echt tijd. Duurzaamheid moet in het DNA van de organisatie komen, dat gaat om een verandering in houding en

BREDE BASISLIJN BURGERSCHAP

Thema 	Persoonlijk	Beroep	Samenleving	Wereldburger
Identiteit en cultuur 	- Peergroup - Levenslessen - Meningsvorming	- Beroepscultuur - Beroepsidentiteit - Baan krijgen en houden	- Multiculti samenleving - Vrijheid v. meningsuiting - LHGBTI	- Religie - Interculturele communicatie - Werelddelen en culturen
Mediawijsheid en privacy 	- Profileren op social media - Privacy - Online/offline	- Imago van het beroep in de media - Privacy van werknemer	- Invloed van de media - AVG en privacy - Online veiligheid	- Algoritmes en big data - Invloed grote Techbedrijven - Toegankelijkheid informatie
Vitaal burgerschap 	- Drank en Drugs - Grip op je leven - Relaties	- Werkplezier en werkdruk - Arbo en veiligheid - Relaties op de werkvloer	- Gezondheidszorg - Maatschappelijk welzijn - Preventiebeleid	- WHO - Pandemie - Blue zone
Diversiteit en inclusie 	- Solidariteit - Discriminatie - Gelijkwaardigheid	- Verzekeringen - Rechten en plichten - Arbeidsethos	- Maatschappelijke ladder - Kansengelijkheid (M/V/+) - Participatiesamenleving	- Mensenrechten en UNESCO - Ontwikkelingssamenwerking - Verschil tussen rijk en arm
Financiën en economie 	- Ondernemend gedrag - Eigen financiën - Inkomsten en uitgaven	- Ondernemen in je vak - Loondienst/eigen bedrijf - Mobiliteit in het beroep	- Arbeidsmarkt - Welvaart en crisis - Belastingen	- Wereldeconomie - Donuteconomie - Kapitalisme en communisme
Rechtsstaat en democratie 	- Politiek en stemmen - Normen en waarden - Vrijheid	- Vakbonden - CAO - Rechten in het vakgebied	- Politieke stromingen - Grondwet en rechten - Normen en waarden	- Staatsvormen - Oorlog en vrede - Vluchten
Klimaat en Milieu 	- Consumenten - Lifestyle en klimaat - Stad en platteland	- Producenten - Circulaire economie - Verantwoord ondernemen	- Footprint - Gebruik van ruimte - Vergroening	- Donuteconomie - Klimaatverandering - Fair Trade

gedrag, zoiets kost meerdere jaren. Door corona is het wel lastig te zien wat er op de werkvloer gebeurt, maar ik moet zeggen dat ik het gevoel heb dat het toch best goed gaat. Via-via krijgen we steeds vaker te horen

DUURZAAMHEID MOET IN HET DNA VAN DE ORGANISATIE KOMEN

dat de SDG's een rol spelen in het onderwijs, dat collega's er met elkaar over praten. Ook het aantal betrokkenen bij inspiratiesessies laat zien dat onderwerp leeft. De kunst is elke keer weer opschalen. Dat doe je door steeds laten zien wat je doet, welke activiteiten bijdragen aan het proces,

je collega's betrekken en ook laten zien dat je dat doet. Als je verandering wil organiseren gaat het echt om het gezamenlijk organiseren. De thema's voor de brede basislijn burgerschap zoals we die ontwikkeld hebben mag iedereen kopiëren, maar als we die op een presenteerblaadje hadden gekregen had het denk ik niet gewerkt. De meerwaarde zit echt in het proces van gezamenlijke ontwikkeling en een breed gedragen eigenaarschap over deze leerlijn.

Jullie zijn afgelopen jaar op de 4e plek geëindigd bij de SustainaBul MBO; een mooi resultaat. Wat is jullie ambitie voor dit jaar en hoe gaan jullie daaraan werken?

Kijkend naar de onderwerpen van de SustainaBul MBO dan zouden we meer kunnen doen met SDG's binnen onze stageplaatsen. Het zou

- > Voor meer informatie over de Cooperatie Leren voor Morgen zie www.lerenvoormorgen.org
- > Voor meer informatie over de SustainaBul MBO www.mbo.sustainabul.com
- > Voor meer informatie over het Practoraat Duurzaam Denken, Duurzaam Doen zie www.frieslandcollege.nl/ons-onderwijs/practoraat of bekijk het filmpje over de praktische wereldburger van Friesland College op Youtube.

wel mooi zijn als we dat structureel zouden kunnen doen, als weet ik nu nog niet hoe. Verder hoop ik dat we met onze docenten mogen onderzoeken hoe dat duurzaam denken en duurzaam doen in de onderwijspraktijk werkt! ■

DE AUTEUR IS NETWERKCOÖRDINATOR MBO
BIJ COÖPERATIE LEREN VOOR MORGEN